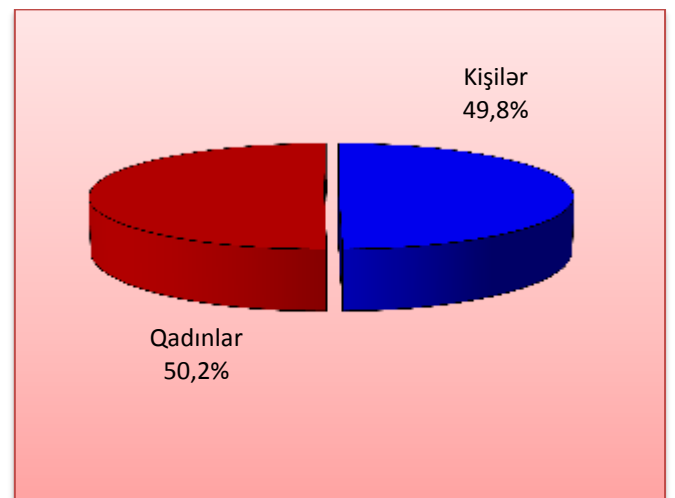

AZƏRBAYCANDA QADIN SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFINA DAİR ARAYIŞ

Sahibkarlığın inkişafına dövlət köməyi digər tədbirlərlə yanaşı, bu sektora əhalinin daha geniş kütləsinin cəlb edilməsini, insanların işgüzarlıq potensialının gerçəkləşməsinə əlverişli imkanların yaradılmasını nəzərdə tutur. İqtisadi və sosial inkişafın səmərəliliyinə nail olmaq, iqtisadi inkişaf və yüksəlişdən bəhrələnmək üçün cəmiyyətin hər iki cinsdən olan üzvləri özlərinin imkanlarını istifadə etməlidirlər. 2016-cı ilin əvvəlinə ölkə əhalisinin sayı 0,4 faiz artaraq 9 milyon 747 min nəfər olmuşdur ki, onların da 50,2 faizini qadınlar, 49,8 faizini isə kişilər təşkil etmişdir (qrafik 1).

Qrafik 1. Əhalinin say tərkibi

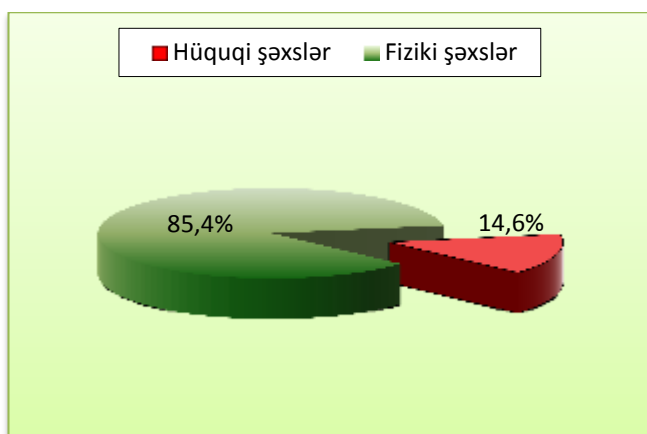
2016-cı ilin I yarımilində məşğulluğun 74,7 faizi özəl sektor tərəfindən təmin edilmişdir. Məşğulluq xidməti orqanları tərəfindən ölkə üzrə rəsmi işsiz statusu verilmiş şəxslərin sayı 2016-cı ilin 1 iyul tarixinə 34,5 min nəfər olmuşdur ki, onların da 37,8 faizini qadınlar təşkil etmişdir.

Ölkəmizdə elektron xidmətlərin tətbiqi həyatımızın bütün sahələrini, o cümlədən sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı xidmətləri də əhatə edir. Müəssisə və təşkilatların elektron qaydada qeydiyyatına başlamasından sonra onların sayı 2016-cı ilin 1 yanvar tarixinə nisbətən bu ilin 6 ayında 3,7 faiz artaraq 104 191 vahidə çatmışdır.

2016-cı ilin 1 iyul tarixinə hüquqi şəxs yaratmadan fərdi sahibkarlıq formasında fəaliyyət göstərən fiziki şəxslərin sayı 2016-cı ilin 1 yanvar tarixinə nisbətən 5,6 faiz artaraq 611394 vahidə çatmışdır.

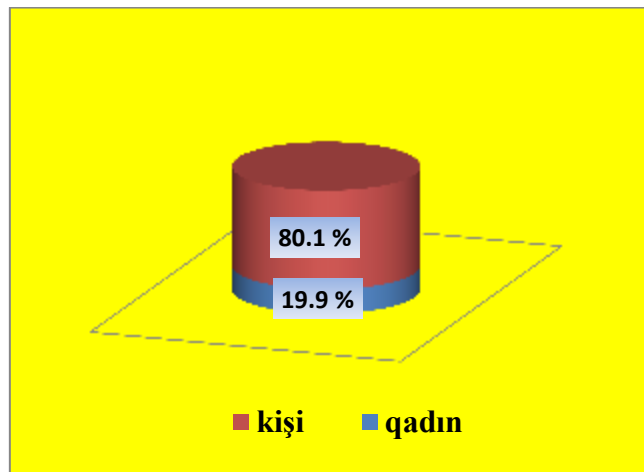
Sahibkarların 14,6 faizini hüquqi şəxslər, 85,4 faizini isə fiziki şəxslər təşkil edir (qrafik 2).

Qrafik 2. Sahibkarlıq subyektlərinin bölgüsü

Fərdi sahibkarlıq formasında fəaliyyət göstərən fiziki şəxslərin 19,9 faizini qadınlar, 80,1 faizini isə kişilər təşkil etmişdir (qrafik 3).

Qrafik 3. Hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıqla məşğul olan fiziki şəxslərin bölgüsü

Fərdi sahibkarların cins tərkibinin regionlar üzrə bölgüsündən aydın olur ki, Bakıda (37,5 faiz), habelə Aran (16,7 faiz) və Gəncə-Qazax (15,7 faiz) iqtisadi rayonlarında qadın sahibkarların payı ölkə üzrə orta göstəricidən yuxarıdır.

Fiziki şəxslərin tərkibində sahibkar qadınların 37,5 faizi Bakıda, 62,5 faizi isə regionlarda qeydiyyatdan keçmişdir (cədvəl 1, şəkil 1).

Cədvəl 1. İqtisadi rayonlar üzrə fiziki şəxslərin tərkibində qadın sahibkarların bölgüsü

	Qadınlar	
	Say	Faizlə
CƏMİ	121381	100,0
Bakı	45461	37,5
İqtisadi rayonlar:		
Abşeron iqtisadi rayonu	6214	5,1
Gəncə-Qazax iqtisadi rayonu	19015	15,7
Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu	8243	6,8
Lənkəran iqtisadi rayonu	6944	5,7
Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu	6795	5,6
Aran iqtisadi rayonu	20270	16,7
Yuxarı Qarabağ iqtisadi rayonu	2328	1,9
Kəlbəcər-Laçın iqtisadi rayonu	501	0,4
Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonu	2239	1,8
Naxçıvan iqtisadi rayonu	3371	2,8

Şəkil 1. İqtisadi rayonlar üzrə fiziki şəxslərin tərkibində qadın sahibkarların bölgüsü faizlə

Azərbaycanda fəaliyyət göstərən qadın sahibkarlar əsasən “Ticarət, nəqliyyat vasitələrinin təmiri” (34,1 faiz), “Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq” (22,4 faiz) digərləri isə əsasən yüngül sənaye, tikij sənayesi, xalçaçılıq, tətbiqi incəsənət, xalq sənətkarlığı, elm və təhsil, yeyinti sənayesi, kənd təsərrüfatı və digər xidmət (43,5 faiz) sahələrində çalışırlar (cədvəl 2).

Cədvəl 2. İqtisadi fəaliyyət növləri üzrə işləyən qadınların sayı (nəfər)

Fəaliyyət növləri	Qadınlar	
	Say	Faizlə
CƏMİ	121381	100,0
o cümlədən:	27198	22,4
Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq		
Mədəncixarma sənayesi	36	0,0
Emal sənayesi	2338	1,9
Elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı	5	0,0
Su təchizatı; tullantıların təmizlənməsi və emalı	21	0,0
Tikinti	113	0,1
Ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri	41368	34,1
Nəqliyyat və anbar təsərrüfatı	974	0,8
Turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai iaşə	5038	4,1
İnformasiya və rabitə	1058	0,9
Maliyyə və sığorta fəaliyyəti	347	0,3
Daşınmaz əmlakla əlaqədar əməliyyatlar	3236	2,7

Peşə, elmi və texniki fəaliyyət	4036	3,3
İnzibati və yardımçı xidmətlərin göstərilməsi	765	0,6
Təhsil	2541	2,1
Əhaliyə səhiyyə və sosial xidmətlərin göstərilməsi	823	0,7
İstirahət, əyləncə və incəsənət sahəsində fəaliyyət	1037	0,9
Digər sahələrdə xidmətlərin göstərilməsi	25344	20,9
Ev təsərrüfatlarının fəaliyyəti; fərdi istehlak üçün ev təsərrüfatlarının istehsal etdiyi mal və xidmətlərə dair fəaliyyət	5103	4,2

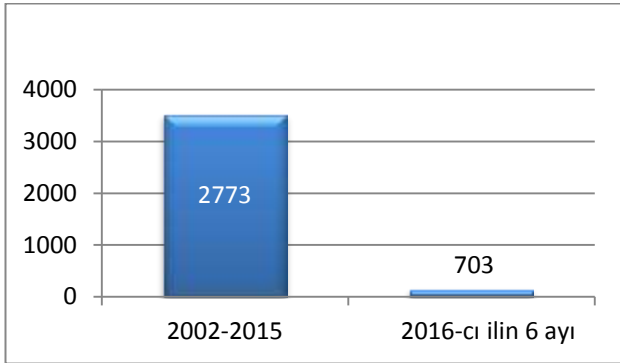
Qadınlar “Digər sahələrdə xidmətlərin göstərilməsi” fəaliyyət növündə mövcud sahibkarların ümumi sayının 26,6 faizini, “Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq”da 23,7 faizini, “Ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri” fəaliyyət sahəsində isə 20,5 faizini təşkil edir.

Son illərdə qadın sahibkarların sayının artdığı müşahidə olunur. Qadın sahibkarlığın inkişafı yoxsulluğun azaldılmasına, məşğulluğun təmin edilməsinə və bir çox hallarda, cəmiyyətdə gender bərabərsizliyinin aradan qaldırılmasına yardım edir.

Ötən illər ərzində ölkədə qadın sahibkarlığının inkişafı istiqamətində yaradılmış dəstək mexanizmləri vasitəsilə silsilə tədbirlər davam etdirilmişdir. İstənilən işgüzar fəaliyyət kimi, qadın sahibkarlığının inkişafının da mühüm amili zəruri maliyyə vəsaitlərinin əldə edilməsi imkanları ilə bağlıdır. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı qəbul edilmiş sənədlər sahibkarların maliyyələşdirilməsinin səmərəli mexanizmini formalaşdırmaqla, sahibkar qadınların da maliyyə vəsaiti ilə təminatı imkanlarını genişləndirmişdir. Belə ki, 2002-2015-ci illər ərzində 3524 qadın

sahibkara 55,5 milyon manat, o cümlədən 2016-cı ilin I yarımilində 154 qadın sahibkara 8,1 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir (qrafik 4).

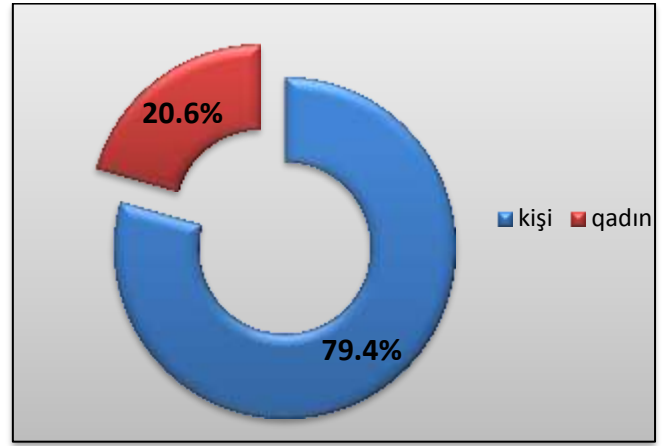
Qrafik 4. Kredit verilmiş qadın sahibkarların sayı

2002-2015-ci illər ərzində qadın sahibkarlara verilmiş güzəştli kreditlər hesabına 5183 yeni iş yerinin, o cümlədən 2016-cı ilin 6 ayı ərzində verilmiş güzəştli kreditlər hesabına 255 yeni iş yerinin yaradılması nəzərdə tutulmuşdur.

Sahibkarlıq fəaliyyəti zamanı beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi məqsədilə ölkə xaricində keçirilən tədbirlərdə qadın sahibkarların iştirakı daim təmin edilir. Belə ki, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi ilə Almaniya Federal İqtisadiyyat və Texnologiyalar Nazirliyi arasında imzalanmış memorandumuna uyğun olaraq, ölkə sahibkarları “biznesin idarə edilməsi sahəsində kadrların ixtisasının artırılması” proqramı çərçivəsində 277 sahibkardan 57-i qadın sahibkar, o cümlədən 2016-cı ilin I yarımili ərzində 21 sahibkardan 3-ü qadın sahibkar olmaqla Almaniya ixtisas artırma kurslarına göndərilmişdir (qrafik 5).

Qrafik 5. Almaniya ixtisas artırma kurslarına göndərilmiş sahibkarlar

Qadınların sahibkarlıq fəaliyyətinin dəstəklənməsi sahəsində beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi, əldə olunmuş məlumatların ölkədə tətbiqi siyasətinin həyata keçirilməsi istiqamətində tədbirlər davam etdirilməkdədir.

Həmçinin Almaniya Beynəlxalq Əməkdaşlıq Cəmiyyəti (GİZ) Özəl sektorun İnkişaf Proqramı çərçivəsində İqtisadiyyat Nazirliyi ilə həyata keçirilən əməkdaşlıq çərçivəsində qadın sahibkarların mövcud vəziyyətini öyrənmək, onlar üçün göstəriləcək texniki dəstəyin istiqamətlərini dəqiqləşdirmək məqsədilə qadın sahibkarlar arasında iki mərhələdən ibarət layihə həyata keçirilməkdədir. Birinci mərhələdə ölkədə qadın sahibkarlığına aid mövcud olan siyasətlər, qanunvericilik bazasını və bu istiqamətdə fəaliyyət göstərən qurumları araşdırmaq, ikinci mərhələ isə 150 qadın sahibkarla görüşüb, onların mövcud vəziyyəti, texniki dəstək üçün istək və ehtiyaclarını öyrənmək. Hal-hazırda layihənin həyata keçirilməsi istiqamətində müvafiq işlər görülməkdədir.

Həmçinin ölkədə keçirilən tədbirlərdə, konfranslarda, biznes forumlarda, seminar və treninqlərdə qadın sahibkarların iştirakı təmin edilmişdir. Belə ki, cari ilin 1 mart tarixində qadınların iqtisadi fəallığının artırılması və

sahibkarlıq fəaliyyətinə cəlb olunması məqsədilə Bakı Biznes Tədris Mərkəzinin Gəncə nümayəndəliyinin və "Sahibkar Qadınlar" İctimai Birliyinin təşkilatçılığı ilə Gəncə şəhərində qadın sahibkarlar üçün trening keçirilmişdir.

Qeyd olunanlarla yanaşı ölkədə qadın sahibkarlığın inkişafı məqsədilə fəaliyyət göstərən ictimai birliklərin, assosiasiyaların birlikdə fəaliyyəti məqsədilə "Qadın Sahibkarlar Assosiasiyası"nın yaradılması nəzərdə tutulmuşdur. Bu məqsədlə ölkədə qadın sahibkarlıq sahəsində fəaliyyət göstərən bütün təşkilatların, o cümlədən ictimai birliklərin, assosiasiyaların siyahısı hazırlanmış və bu istiqamətdə işlər davam etdirilir.